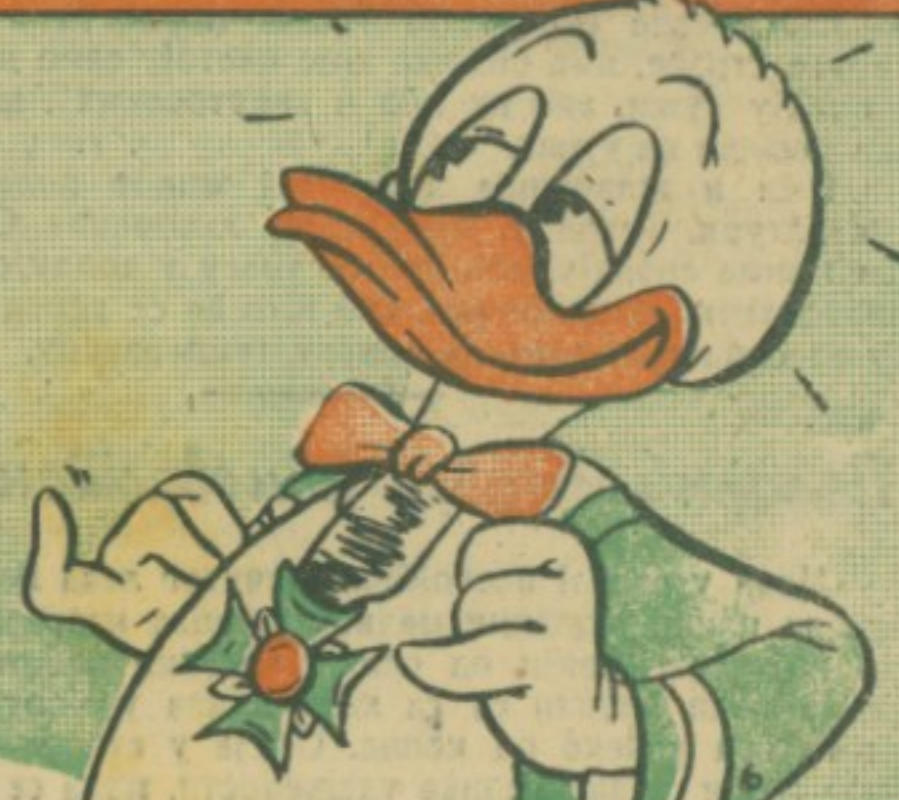
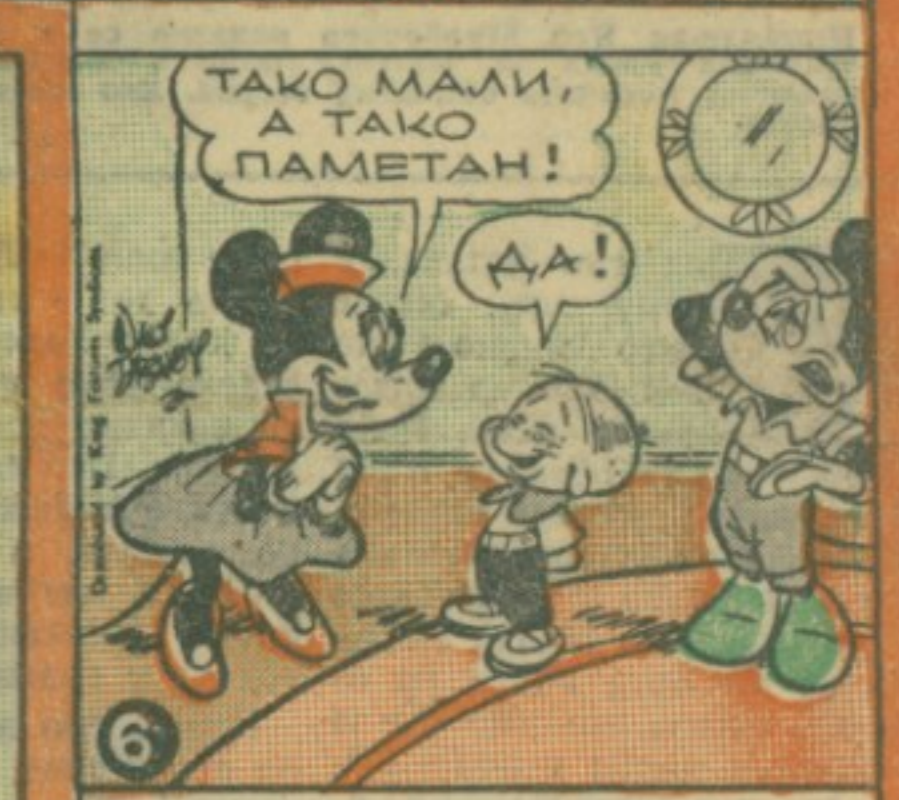

МИККИ И НАХОД РИЋА

ПТИЧЈА КОЛОНИЈА Осуђена на пропаст

На језеру Пирамиду, у западном делу америчке државе Неваде, налази се острво Анахо, на коме живи вероватно највећа колонија белих пеликана и корморана у САД. Острво је 1913 године проглашено за федерални резерват птица и за посету је потребна нарочито дозвола. Природњак Нел Мурберис налазио се у пратњи представника Уреда за заштиту риба и дивљачи приликом редовног месечног обиласка острва. Ево његовог описа те посете.

Кад смо устали, у састе линије. Лерој ми је об-саму зору, све је јасно да је те терасе уреза- било мирно око језера Лахортан, које се у нас, као да ничег без облака, а пла- небо великих делова данашњих држава Неваде, Калифорније и Орегона. Лахортан је одавно нестало, а сад, кривцом људи, и његов мали остатак, језеро Пирамид, нестаје из године у годину.

Пошто смо заобили северни врх острва, да бисмо на источној обали нашли погоднио место за пристајање, угледали смо огроман број снежнобелих пеликана. Они су се кретали у великим групама, ма-шући црно оивченим крилима, чији је распон достигао три метра. Изишли смо из чамца и успели се уз струју обала. На висини од педесетак метара, почињала је колонија пеликана.

Колико пеликана свија гнезда на Анаху тешко је одредити. Године 1882 на острву је живело 1400 младих пеликана, док је у мају 1951 из-бројано 5650 гнезда и 3740 младунаца. После тога број птица почиње да опада, тако

Они су се кретали у великим групама

Док смо се приближавали острву, видео сам на стенама сивозелене боје некакве тера-

Будилник природе

У тропским крајевима температура је готово увек иста. Кад је тако, како птице знају кад треба да поћу натраг својим старим гнездима? Какав је то будилник који их опомиње да је дошло време поласка у северне крајеве?

Једино објашњење ове чудне појаве може нам дати — сунце. Али, количина топлоте у не игра пресудну улогу, већ дужина дана. У већини случајева она је главни чинилац у животу и биљака и животиња. Могли бисмо, дакле, узети дужину дана као будилник, на чији знак почињу промене у животу биљака и животиња.

Ово је доказано многим опитима. Једна врста дувана неће да цвета док дани не постану краћи. Међутим, ако се посади у стакленој бањи, па се на вештачки начин скрати долазак дневне светлости, биљка процвета и пре времена. С друге стране, има биљака које цветају само кад дани почну да бивају дужи, али их има и „неутралних“, на које дужина дана уопште не утиче.

Има и животиња које свој живот подешавају према температури. Таква је једна врста заморчиња. Они у природи преко зиме спавају, али ако се унесу у топлу собу они ће се пробудити из зимског сна, као што ће се усред лета успавати ако се соба расхлади на зимску температуру.

Поларни медвед је изврстан пливац

Мада у својој постојбини већитог леда нема много прилике да плива, поларни медвед је ипак изврстан пливац, можда најиздржљивији од свих копнених животиња. Поларни истраживачи виђали су га како плива у мору на преко 300 километара далеко од копна. Он је у стању да доплива до обале чак и с тако велике удаљености, мада се притом служи само предњим ногама.

да их је из године у годину све мање. Међутим, опадао или растао број пеликана, по-сетиоци се чини да ни за једну птицу више не би било места у колонији. Гнездо се налази до гнезда, ако се реч „гнездо“ уопште може употребити кад су у питању пеликани, јер те велике птице само мало разгину земљу, не дубље од десетак сантиметара. У то удубљење жена полаже два до четири бела јајета, на саму земљу, без икакве меке подлоге.

У колонији је било пеликана најразличитијих узраста. Неки су у време наше посете баш излазили из јаја, други су били голи, слепи и непокретни — и страшно ружни, а између њих провлачили су се већ одрасли младунци. Док све птице морају да греју јаја, да би се из њих излегли млади, пеликани са Анаха морају да их хладе. Жена сваки час лети до језера да би поквасила перје и тако хладила јаја на којима лежи. Она првих дана хлади и своје младунце влажним перјем и прави им сенку крилима.

Три дана пошто се излеже из јајета, млади пеликан је већ двоструко тежи него што је био и покривен је паперјем.

Пре краја прве недеље живота он има густ бео огртак од паперја. Такав младунца може већ да хода и у стању је да види шта се око њега догађа. Он, посрнувши, одлази до суседног гнезда, где кратко предахне, а затим са својим младим суседом наставља пут до следећег гнезда. Тако се стварају групе младих пеликана, које расту из дана у дан.

Пуштали су ратоборне крике

И ми смо већ првог дана видели једну такву велику групу младунаца. Кретали су се дјукући велику прашицу, тако да су потсећали на стадо оваца. Били су већ по-одрасли и ноге су им једва носиле њихову већ велику тежину. Зато су се тегурали и правили врло смешне покрете. Кад бисмо се приближили гнезду с младунцима који су се излегли тек пре неколико дана, они би управљали кљунове према нама и пуштали би ратоборне крике. Ако бисмо, и поред тога, продужили да им се примичемо, они би употребили последње средство самоодбране — повратили би сву несварену храну.

Лерој ми је причао да је једном видео младог пеликана који је повратио рибу дугу четрдесет сантиметара, док је један други повратио читаву гомилу рибица дугих 2 до 3 сантиметра. Кад је Лерој пре-бројао рибице, утврдио је да их је било равно 232.

За разлику од својих мрких рођака, бели пеликани не ловe појединачно, већ само у већим групама. Ударанем крила о воду, сатерају они рибу у плићак, а затим пуне њима кљунове и гуже. Пошто у језеру Пирамиду нема довољно риба за толику птичју колонију, пеликани са Анаха лове и у суседним водама, у кругу од стотинак километара. И са толике удаљености носе они храну својим младунцима.

Долазак родитеља поздрављају младунци великом лармом. Чак и они одраслији, који лутају острвом заједно са својим вршњацима, добијају храну из родитељског кљуна. Занимљиво је да и у групама од по стотинак младунаца родитељи лако налазе своје младе.

Док потпуно не одрасте, млади пеликан не иде у воду. Чак ни тада не би да га родитељи не терају силом, ударцима крилима. И летење научи доста касно. Није редак случај да слаба крила младих пеликана попусте и да они падну и тако настрадају. Рачуна се да само четрдесет отсто младунаца надживи све опасности које им прете у младости и да ујесен напусти с родитељима острво Анахо,

летећи на југ. Један део остаје на језеру Салтон, у јужној Калифорнији, док остали лете у Мексико и на југу Средње Америке.

Напаће их звери...

Поред пеликана, на острву Анахо живе и друге птице, такође у великим колонијама. Има ту корморана с две кресте, калифорнских галебова, касписких морских ластва, а нађе се и понеки велики плавни ждрал.

Главна насеобина корморана лежи на око пола километра од колоније пеликана. И овде је простор до максимума искоришћен. Пребројали смо преко хиљаду гнезда, ограђених са свих страна насипом високих четрдесет сантиметара и испуњеним перјем и птичјим изметом.

Чамцем смо продужили до колоније галебова на јужном крају острва. Преко две хиљаде птица дизало је ту неподношљиву ларму. За разлику од пеликана и корморана, младунци калифорниског галеба покушавају да изађу из гнезда чим се излегу и осуше. Покривени су перјем пешчане боје и имају мрке пеге по гла-

ви. Цело време док смо били у близини гнезда нападали су нас одрасли галебови.

Ова птичја колонија заштићена је од свих непријатеља и птице у њој спокојно живе. Али, и том мирном животу ће ускоро доћи крај. Пирамид добија воду из реке Труки, која истиче из језера Тахо, високо у Сијера Невади. Услед тога што један део воде из те реке људи одводе на другу страну, ради наводњавања, површина језера Пирамид опада за око један метар годишње. Језеро је дубоко око сто метара, али део између острва Анахо и обале није дубљи од десет метара. То значи да ће најдаље за десет година бити успостављена веза између копна и острва и птичја колонија биће изложена нападима разних мањих и већих звери, од којих их сада вода штити. То ће, уколико се не нађе начин за неку ефикасну заштиту, бити уједно и крај ове птичје колоније.

ВОЛАПУК, ЕСПЕРАНТО, ИНТЕРЛИНГВА...

Интерлингва је последњих година доживела брз и огроман успех. Она је постала нов међународни језик. Још 1950 била је једва позната; годину дана доцније, на међународном конгресу за алергију у Цириху, неколици-на говорника поднели су своје реферате на интерлингви. Прошле године интерлингва је била употребљена на конгресу за превентивну медицину у Бад Пагазу, а Данац др Дамашек је ове године, на конгресу хематолога у Паризу, одржао говор на новом језику, који су разумели учесници из 18 земаља. На последњем конгресу кардиолога у Вашингтону, сви реферати — њих око 300 — штампани су на интерлингви, која је тако, поред енглеског, поста-ла званичан језик конгреса.

За разлику од конгреса есперантиста, овде није реч о скуповима присталица новог језика, већ о нормалним међународним професионалним конгресима, на којима се учесници служе новим језиком да би их разумело што више слушалаца. У извесним круговима људи, као на пример у центру Уније интерлингве у Шезо сир Лозан, у Швајцарској, интерлингва се употребљава у свакодневном говору. На интерлингви штампала се велик број ревија, међу којима су најпознатије: „Космоглот“, „Интернационал меморандум“, „Постилон де Еуропа“ и „Билтин педагожик интернационал“. Оне се растурају у четрдесет земаља.

Пре појаве интерлингве било је више покушаја за стварање једног општег међународног језика. Известан успех је доживео такзовани волапук, који је пред крај прошлог века измислио мађарски свештеник Шлајер. Њега је далеко надмашио есперанто, који је стекао велик број присталица у читавом свету. Есперанто је још и данас најпопуларнији међународни језик и рачуна се да га познаје близу 100.000 људи у свету. Мала је почела да доживљује успехе тек последњих година, ни интерлингва није сасвим нова. Њу је 1922 године измислио естонски професор и математичар Елгар Бал. У почетку се она звала оксидантал. Међутим, политичке прилике нису дозвољавале да се нов језик рашири, па је

пред почетак рата био готово потпуно замрао.

Кад су се после завршетка рата први интерлингвисти вратили из САД, са чуђењем су причали о једном новом језику, врло сличном њ-ховом, који је стекао доста присталица с оне стране океана. Највише заслуга за то имала је Американка Морис, која је у Њујорку основала Удружење међународног помоћног језика (ИАЛА). Она је прикупила 80 милиона француских франка за финансирање овог подухвата, а професори Мартине и Года формулисали су правила новог језика. То је тек била права интерлингва, створена на основама које је поставио још Елгар Бал.

За кратко време интерлингва је озбиљно угрозила есперанто. Њена главна предност, по којој се она разликује од свих ранијих међународних језика, јесте њен технички, готово математички карактер. За разлику од есперанта, она је врло погодна за високо развијени речник техничких и научних појмова којима се служе савремени језици. Интерлингва се у потпуности заснива на ранијим искуствима и на дубоком познавању најважнијих савремених језика. Она и није „измишљена“, него је то језик конструисан на основу више десетина хиљада међународних речи, већином латинског и делимично англосаксонског порекла. Велика Балова заслуга је у томе што је створило речи од којих се врло лако, без сакаћења и деформације, могу добити познате међународне речи у њиховом природном облику. Интерлингва такође употребљава међународне предметке и наставке, а њена аналитичка граматика потпуно је у складу с правцем развојка савремених англо-латинских језика.

Занимљива су искуства истраживача француског интерлингвисте де Геснеа која је он стекао проперирајући нов језик. Он је у више махова на међународним конгресима почињао своје говоре на домаћем језику земље, у којој је конгрес одржан, а затим их настављао на интерлингви. У век су га слушаоци добро разумели до краја. Де Гесне је путовао по Шпанији, Португалији и Италији и, говорећи интерлингвом, свуда се с лакоћом споразумевао.

АТОМСКИ лексикон

Нуклеарна фисија је појава при којој се језгро урана (или неког другог тешког елемента) распада на два дела (в. фисијом произвођи), а притом се избаце 2 до 3 неутрона и ослободи велика количина енергије. На фисији се заснивају нуклеарни реактор и атомска бомба.

Основне честице су честице од којих су саставни сви атоми. Овде спадају: електрон, позитрон, протон, неутрон и неколико других, већих честица.

Плутонијум је вештачки створен елемент, тежи од урана. Откривен је 1940 године. Производи се у нуклеарним реакторима. Подложан је фисији, тако да се употребљава у атомским бомбама и атомским моторима.

Позитрон је позитивно наелектрисани електрон. Избацују га језгра неких радиоактивних елемената.

Протон је основна честица наелектрисана позитивно са атомском тежином један. Протони су саставни део свих атомских језгара.

Радијум је радиоактивни елемент који су у уранијум рудима открили Марија и Пјер Кири, 1895 године. Спада у ред природних радиоелемената, међу којима је нашао највећу примену, нарочито у лечењу рака.

Радиоактивност је особина неких атомских језгара да се сама од себе распадају, одашљући из себе наелектрисане честице (алфа и бета-зраци) или електромагнетне таласе (гама-зраци). При томе се они најчешће претварају у друге елементе. Врзина распањања разних радиоелемената је веома различита и креће се од делних секунде до милијарди година. Радиоактивност се не може успорити ни убавати никаквим познатим средством.

Реактор (в. нуклеарни реактор).

Рендгенски зраци (икс-зраци) су зраци електромагнетне природе (слични светлосним и гама-зрацима). Производе се високим електричним напоном у рендгенским цевима. Због своје продорности нашли су широку примену у медицини и индустрији.

Тешка вода је вода која се састоји из кисеоника и тешког водоника. По својим особинама слична је обичној води. Веома је скупа, због тешкоћа око њеног издвајања из обичне воде, у којој се налази у количини 1:8000. Употребљава се у нуклеарним реакторима као модератор.

Тешки водоник је стабилни изотоп водоника с тежином 2. Има га у природном водонику 1/50%.

Тритијум је радиоактивни изотоп водоника с тежином 3. Испушта бета-зраке. Употребљава се за маркирање атома водоника и као експлозив у водоничкој бомби.

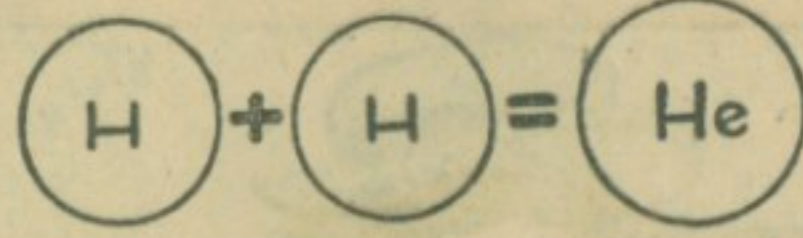
Уран је природни радиоелемент са атомским бројем 92. Тежак је метал сребрнaste боје. Има два изотопа с тежинама 235 и 238. Први је редак (има га само 0,7%) и подложен је фисији. Када се издвоји из природне смеше служи као експлозив у атомским бомбама. Природна смеша је гориво нуклеарног реактора.

Фисија (в. нуклеарна фисија).

Фисиони производи су делови уранијум језгра после његовог распањања — фисије. Настају у нуклеарним реакторима и по експлозији атомске бомбе. Веома су радиоактивни и издвојење из урана служе као јаки извори зрачења или за маркирање атома.

Фузија је нуклеарна реакција при којој се два лака језгра спајају у једно теже. Она се дешава само на температурама од милиона степени и притом се ослобађају о-

ФУЗИЈА

2 АТОМА ВОДНИКА = 1 АТОМ ХЕЛИЈУМА + ЕНЕРГИЈА

гоме количине енергије (в. водонична бомба). Енергија Сунца и звезда потиче из реакције фузије двају атома водоника стварајући хелијум.

Циклотрон је електромагнетна машина за убрзавање наелектрисаних честица. Служи за истраживање атомског језгра и за производњу радиоактивних изотопа.

ШЕСНАЕСТ ГОДИНА...

Измучена глау и даноћним повлачењем пред најездом непријатеља, једна група од 500 припадника бивше југословенске војске стигла је у градић Каламас на југу Грчке. Била је уверена да ће тамо наћи савезничке бродове и тако се спасти заробљавања. Али, уместо савезника, у Каламасу су се, 29 априла 1941 године, појавиле немачке претходнице и заробиле целу групу. Заробљеници су истог дана спроведени у Коринт, а одатле, 23 маја, пребачени у атинско пристаниште Пиреј, где су одмах укрцани на брод „Хелена Кавариоти“.

Брод „Хелена Кавариоти“ припадао је грчкој трговачкој морнарици. Саграђен још 1869 године, имао је свега два чамца за спасавање.

Сутрадан, 24 маја, брод је кренуо из луке, али се после свега пола сата вожње вратио натраг. На парном котлу прела је једна цев.

Овај удес на самом поласку, као и реч „Schiffgeister“ (брод авети) коју је на једној од унутрашњих страна брода написао свакако неки од немачких стражара били су рђави предзнаци на путу у заробљеништво...

На тражење већине официра, најстарији у групи заробљеника, дивизијски генерал Јован Јовановић, поднео је писмени рапорт немачком капетану, команданту транспорта, тражећи да се цела група превезе сувим, возом или камионом, до Солуна, с тим да сами заробљеници плате трошкове превоза, или да се сваком обезбеди појас за спасавање, јер је море било пуно мина.

Док је брод оправљан у луци, немачки капетан је тај рапорт предао команданту Атине, који је цинично одговорио да је вожња морем потпуно безбедна, да за превоз сувим

немачка команда „нема превозних средстава“, а „оно појсева што има предато је немачким стражарима на броду“. Неко је споменуо Женевску конвенцију. Али, у рату закони луте...

По завршетку оправке брод је кренуо за Солун, 25 маја. Пловнио је под немачком заставом. Често су га надлетали немачки авиони. Дању је пловнио, а ноћу је лежао укоњљен на мору. Успут није нигде пристајао.

Освануо је 27 мај. Опијени свежином дивног мајског јутра, заробљеници су још спавали. Тек покоји је почео да се буди. Море је било мирно. Савршену тишину реметио је само рад бродских машина. А тада, тачно у 4 часа и 45 минута, мина је ударила у десну страну брода.

На тешко оштећеном броду стали су да се смењују страшни призори. Рањеници су се превијали у мукама. Вода је преплављивала палубу. По њој су пливале заробљеничке ствари и разбијене даске, сандуци и други предмети. Брод је тонуо.

Позиви за помоћ полетели су у етар, а немачки стражари покушавали су да брзом пушчаном паљбом привуку пажњу броднића који су се могли видети прилично далеко на морској пучини. А од места несреће до копна било је око дванаест километара.

Брод се већ доста нагнуо на десну страну. Официр на командном мосту тврдио се да учини нешто окретањем точка, али у томе је слабо успео. Цео средњи део брода већ је под водом. Заробљеници скидају одећу и скачу у море. Генерал Јовановић и не покушава да се спасе. Он стоји на прамцу, огрнут шнџелом, и опомиње младе официре:

— Спасавате се, господо! Ви ћете још требати отаџбини. Већ су готово сви који су знали да пливају поскокали у море. Предњи део брода нагло је тонуо. Ево, нестало га је сасвим, а за њим је, усред једног циновског вртлога, и цео брод наједном отишао под воду, заједно с генералом Јовановићем и групом рањеника. Два снажна водена стуба уздигла су се високо, обележавајући место трагедије. Море се за тренутак мало стишало, а потом су почели да избијају на површину људи и разни предмети с брода.

Бродоломници су остали у води преко један и по час. Тада су им дошле у помоћ две грчке лађице. Једна група превезена је у мало пристаниште Неа Михаљоне, а друга у Солун. Грци су пријатељски прихватили југословенске заробљенике. Дали су им хране и одела колико су могли и имали.

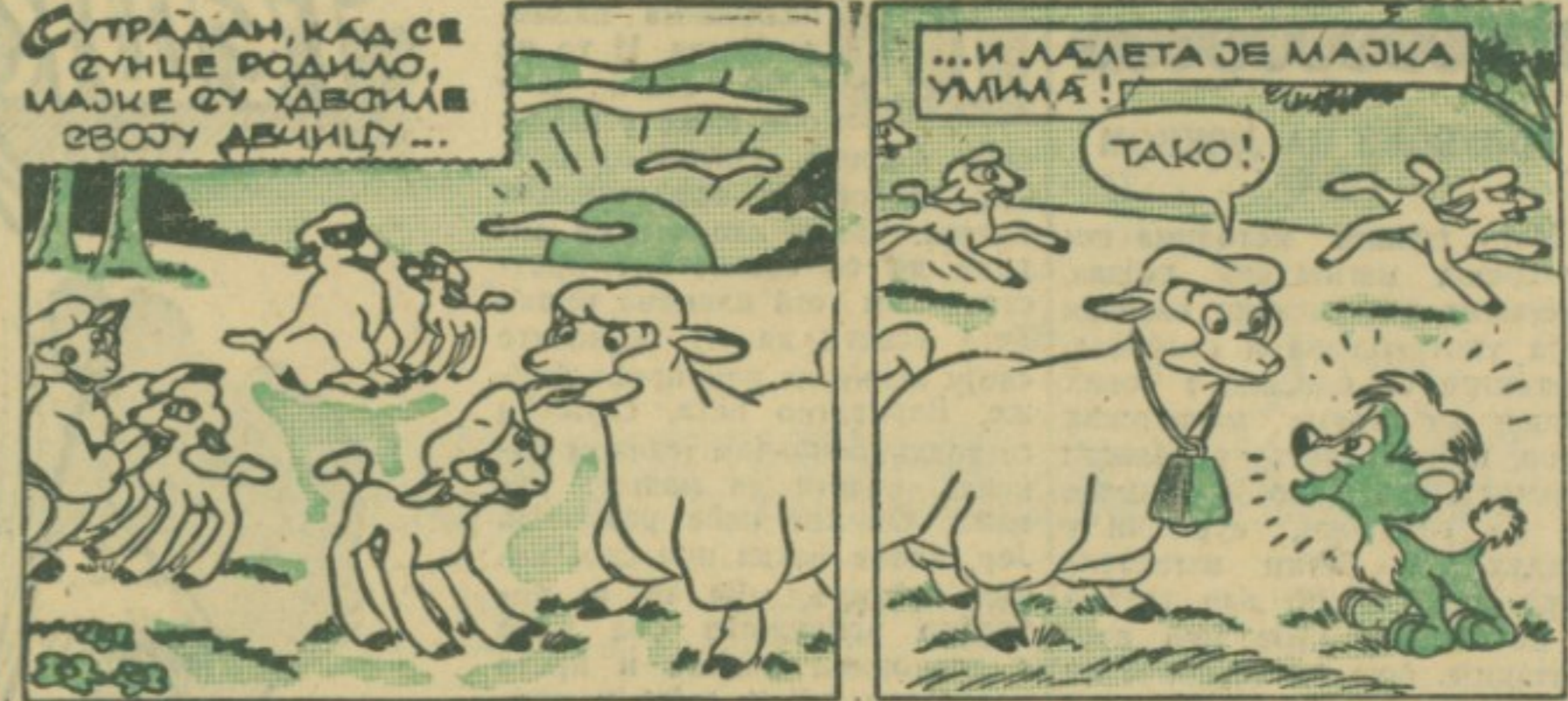
У Солуну су заробљеници остали десетак дана, а одатле су пребачени у Немачку, у логор Хенфелс.

Према подацима које је прикупио резервни капетан Бошко Биволаревић, у овом бродолому изгубила су животе 133 југословенска војника, подофицира и официра и два генерала.

Тајна сланој језера у Индији

Некадашње слано језеро Самбар, у северозападној Индији, дуго је претстављало загатку за геологе. Ма колико су трудили, нису могли да објасне откуд толика со у његовој води. Додуше, у његовом сада сувом кориту земљиште је садржавало нешто природне соли, али то је било сувине мало да би „осолило“ сву воду овог великог језера. Сада су метеоролози успели да реше тајну. „Снабдевач“ соли био је Индиски Океан. Мада је он удаљен од језера око 650 километара, ветрови који дувају према копну наносили су обилне количине испарене океанске соли на терене чије су воде отицале према језеру. На тај начин доносиле су у њега око 3.000 тона соли сваке године.

WALT DISNEY'S ПЛАШЉИВИ ЛАВ ЛАЛЕ

НАСТАВИТЕ СЕ

Реченица је мисао исказана речима. Реченица којом се нешто тврди зове се потврдна реченица (на пример: Кућа је висока). Реченица којом се нешто пита зове се упитна реченица (на пример: Пада ли киша?). Реченица којом се нешто одриче зове се одречна реченица (на пример: Данас није хладно). Реченица којом се и пита и одриче зове се упитно-одречна реченица (на пример: Зар он није дошао?).

Шеснаестерац је најдужи стих у нашем песничству. Овакав стих кад је преполовљен назива се осмерцем, који је био чест и омљен у дубровачком песничству.

Атхеизија је сила којом се међусобно привлаче молекули разних тела. Супротно од атхеизије је кохезија. Атхеизија је узрок што вода кваси суд.

Катете су у геометрији назив за две мање стране које затварају правоугли троугао, а највећа страна у таквом троуглу назива се хипотенуза.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Архипелаг Риу Киу

У Тихом Океану, југозападно од Јапана, налази се архипелаг Риу Киу. Он је смештен између великог острва Киушиу и Формозе. Овај венац острва дели Источно Кинеско Море од Тихог Океана на дужини од 1.100 километара.

Цео архипелаг Риу Киу састоји се од 89 острва и острваца, чија укупна површина износи 2.387 квадратних километара. На том простору живи око 600.000 становника; пола Јапанаца, пола Кинеза. У овој острвској групи највећа су острва: Окинава (1.140 квадратних километара) и Амаи (631 квадратни километар). Главни град је Нава.

Архипелаг Риу Киу био је саставни део Јапана од 1879 године до краја Другог светског рата, кад су га освојили Американци у великим борбама за Пацифик.

По свом природном саставу, острва архипелага Риу Киу махом су вулкански и корална. На њима су веома чести земљотреси, а велике штете причињавају и страшни тајфун који бесне у овим крајевима. Становништво се бави гајењем шећерне трске, пиринча, једне врсте кромпира, банана, јидига, дувана итд.

Острво Окинава чувено је по борбама у Другом светском рату. Дуго је преко сто, а широко десет до двадесет пет километара, и претставља важну стратеску тачку на источним обалама Азије. Јапани су га упорно, али узалудно бранили. На ово острво пошла је једна од највећих војних експедиција у историји поморских ратова. У њој је узело учешћа преко 1.200 америчких бродова, међу којима и носачи авиона, затим близу пола милиона војника и око 600 авиона. Учествовало је и 18 енглеских бродова са 244 авиона. Борбе су трајале преко три месеца. Американци су имали 36 потопљених и 368 оштећених бродова, 5.000 мртвих и 4.800 рањених војника и око 760 изгубљених авиона, а Јапани преко 130.000 мртвих, на стотине изгубљених авиона, као и велики број потопљених бродова.

Шта су животиње? — Животиње су жива бића, а разликују се од биљака углавном по овоме: тело животиња има масивну грађу и велику унутарњу површину, која је јако разграната и разнолике органе. Њелије немају чврсту целулозну опну. У раном развојку ембрионалне ћелије организују се у нарочите слојеве, из којих се развијају коначни органи. Растење код животиња је ограничено, оне се увек хране органским материјама, имају више или мање развијен духовни живот и слободно се крећу. Ове разлике између биљака и животиња нису тако јасне код просто саграђених животиња, нарочито једноћелијних. Најупадљивија разлика између биљака и животиња је у начину исхране, како има и биљака које узимају органску храну. Кретање је на први поглед најупадљивија одлика, али она није општа, јер има и животиња које су утврђене за подлогу, као што има биљака које се слободно покрећу.

МАЛЕ ЗАНИМАЈВОСТИ

ГОЛУБОВИ НА ЈУЖНОМ ПОЛУ

Међу разним методима посматрања магнетских појава, америчка антарктичка експедиција употребљава и голубове. Посматра се понашање ових птица за време магнетских бура, које су честе у области Јужног Пола. Тако је примећено да голубови, пуштени у ваздух док бесни магнетска бура, привремено али готово у потпуности губе моћ оријентације, што им се иначе никад не догађа, чак ни за време најјачих олуја у другим деловима света.

КРЧМА ОД СНЕГА

Једна од најхладнијих и најснеговитијих зима у Европи забележена је 1880 године. Тада је у Паризу нападоо снег висок два метра. Један предузимљиви туристичар искористио је „сезону“ и подигао од снега малу крчму која је по свом облику потсећала на ескимске кућице од леда. Многи су само из радозналости на-

враћали у ову крчму, која није била дугот века: „срушила“ се под првим зрацима пролећног сунца.

ПРИЛИЧНО ЈЕ ТЕШКО УПОЗНАТИ СЕ С ПРИПАДНИЦИМА ПЛЕМЕНА БАТВА. И ТО НЕ САМО СТОГА ШТО ОНИ ЖИВЕ У САМОМ СРЦУ АФРИКЕ, ДАЛЕКО ОД БУЧНИХ ГРАДОВА И АСФАТИРАНИХ ПУТЕВА. ЧАК И АКО ВАМ СЕ ДОГОДИ ДА СЕ СРЕТНЕТЕ С ПРЕСТАВНИКОМ ТОГА ПЛЕМЕНА, ТЕШКО ЋЕТЕ УСПЕТИ ДА МУ ОБЈАСНИТЕ СВОЈУ ЖЕЉУ ДА ВАМ ПРИБЛИЖЕ. ВЕРОВАТНО ЋЕТЕ, СЛУЖЕЊИ СЕ ТРАДИЦИОНАЛНИМ ЈЕЗИКОМ ПОКРЕТА, ПОЧЕТИ ДА МАШЕТЕ РУКАМА. ОН ВАС НЕЋЕ РАЗУМЕТИ. ЈЕР, ПЛЕМЕ БАТВА ИМА СВОЈ НАЧИН ПОЗИЦИЈА. ЗА ТО ЈЕ ПОТРЕБНО ИСПРУЖИТИ ОБЕ РУКЕ С ПЛАВНИМА НАДОЛЕ И ПРСТЕ ПОКРЕТАТИ ПРЕМА СЕБИ, А ПРИТОМ ОСТАТИ ДЕО ШАКЕ ТРЕБА ДА ОСТАНЕ НЕПОМИЧАН. АКО ТАКО ПОСТУПИТЕ, БАТВА-ЦРНАЦ ЋЕ СЕ РАДОСНО ОСМЕХНУТИ, БРЗО ЋЕ ПРИЊИ И ОДМАХ ПОЧЕТИ ЖИВ РАЗГОВОР ЈЕЗИКОМ ГЕСТОВА.

Немају свој језик

Кад се с Црицима из племена Батва ближе упознате, видећете да су веома гостољубиви. Неизоставно ће вас позвати у своје село и вођ племена приредиће вам свечан дочек. Увече, после обилне гозбе, млади ловци приказују вам своје игре. У играма учествују само мушкарци, док жене и деца, седећи у кругу, ћутке посматрају.

На језику Банту-Црнаца реч „батва“ значи „мали људи“. Заиста, средња члана припадника овог племена износи метар и по. Занимљиво је да Батва-Црици немају свој језик, већ говоре језиком својих суседа Банту-Црнаца. Свако њихово село зове се именом сеоског поглавце. Батва-Црнаца има укупно око 60.000 и они живе у мањим групама, расејаји око језера Тангањике и Бангвеола, као и у области Руанда.

У животу племена Батва најважније место заузима лов на појеве, биволе и антилопе. Оружје им је примитивно: стрела са отровним врхом и

ТЕШКО СЕ С ЊИМА УПОЗНАТИ

кратко кољче. С таквим оружјем човек не може сам да лови крупну дивљач и због тога у лов креће читаво село.

Кад приметите стадо антилопа, „мали људи“ стварају око њега круг чији обим износи понекад и десет километара. Поједини ловци улазећи су међу собом 50 до 70 метара. Опрезно, корак по корак, они се крећу напред, сужавајући обруч. Само на једном месту постоји отвор: ту је постављена мрежа исплетена од ливана. Кад ловци громким повицима крену на стадо, уплашене антилопе журну према том отвору и упадају у замку. Догоди се понекад да се у обручу, заједно са антилопама, нађу и лавови, који су такође дошли да ту нађу плен. У том случају лов се завршава неуспехом: снажне звери пробију мрежу, а за њима побегну и антилопе.

„Тамо где се срећу земља и небо“

Као већина ловачких племена, Батва-Црици не бораве стално на једном месту. Сваке

три до четири године они се селе, тражећи нова ловишта. Кад изаберу место на коме ће се настанити, они се одмах дају на подизање кућа, што им, уосталом, не одузима много времена. Дуге и танке притке поблјају се у земљу образујући круг, затим се њихови горњи крајеви савију према средини и вежу. На тај костур ставља се слој траве, који се обнавља свака три месеца. Унутрашњост колиба такође је једноставна: неколико асура исплетених од траве и ништа више.

Батва-Црици клањају се, као божанствима, светом дрвећу. Све доскора указивали су највеће поштовање једном шиновском баобаб-дрвету. Сваке године припадници племена који живе у области језера Тангањике долазили су пре почетка сезоне лова да пред тим дрветом певају своје ритуалне песме, молећи баобаб да им помогне у лову. Сад светог дрвета више нема; оборили су га Енглези.

Међу Батва-Црицима парочито се истичу они који живе на острвима језера Бангве-

Из топлих мора – на север

Иако су корњаче спори путници, оне каткад пређу огромна растојања. Недавно је јављено да су три огромне корњаче уловљене на обалама Норвешке, и то корњаче нарочите врсте која живи обично у топлим морима и доста је ретка. Ове корњаче могу да нарасту до 1,80 метар у дужину, веома су снажне, а могу бити и опасне за ловце који

пођу да их хватају у малим чамцима. Имају снажне вилице и јаке предње ноге. Чак пуштају извесне гласове који личе на мумлање. Досад се знало да оне долазе у Атлантски Океан, Средоземно Море, Мексикански Залив и Карибско Море. Виђане су и у Аргентини, код ушћа Ла Плате, али никад оvolико северно.

КАКО ДОЛАЗЕ ДО ВОДЕ?

Прериски пси копају своје јаме и до четири метра дубине, што зависи од типа земљишта, али они то не чине само зато да би дошли до воде. Као и многе друге пустињске животиње, они могу да издрже без воде по неколико недеља. Они утољавају жеђ метаболизмом при варењу хране, а осим тога добију и нешто влаге од инсеката које једу. Прериски пси су гладари из породице верверца.

оло. „Тамо где се срећу земља и небо“ — тако они називају своје језеро. Готово читав живот језерски Батва-Црици проводе на води, у малим чамцима у којима има места само за једног човека. За разлику од других афричких племена, веслачи из Батва-племена не певају, јер верују да песма може да донесе ветар.

Острва на језеру Бангвеоло веома су плодна. На њима расту, као дивље биљке, слатки кромпир, боб, банане и тикве. Због тога се становници острва не баве земљорадњом, већ читаво време посвећују риболову и лову на барску дивљач.

Језерски Батва-Црици толико су нераздвајиво везани с водом да чак постоји легенда да између ножних прстију имају плавне коже. Они се лако и брзо крећу преко благишта, која су иначе непроходна за друге људе, али су веома неспретни на тврдој земљи.

Уловљену рибу острвски Батва-Црици трампе са својом обалском сабрањом за секире, ножеве и друге предмете. Међутим, обалски Батва-Црици не израђују сами те предмете, већ их за уловљену дивљач добијају од Банту-Црнаца. Читава та сложена трговина обавља се са изванредним поштењем, мада се при томе заинтересоване стране уопште не срећу. Обавијени ноћном тамом, острвски Батва-Црици довозе рибу на обалу и остављају је на одређено место. Кад сване дан, обалски становници дођу и узму рибу, а оставе предмете потребне острвљанима. Идуће ноћи са острва крене ескадра малих чамаца да покупи ствари остављене на обали.

МАЛЕ ЗАНИМАЈВОСТИ

ПРОВИДНА УЧИЛА

У једној радионици за израду учиља у Немачкој начињени су разни модели животиња и

биљака од неке прозачне пластичне масе. Препоруку ових учиља састоји се у томе што баци за време наставе лако и брзо запазе и упамте све детаље на моделу, и то не само спољашње, већ и унутрашње. На пример, приликом учења о домаћим животињама, захваљујући прозачности материјала од кога је, решимо, направљен пас, њак лако схвати састав његовог скелета и положај унутрашњих органа.

ПРВА ПОТПУНА ГЕОГРАФСКА КАРТА СССР-а

Московски географски институт објавио је да је после више година напорног рада довршио нову географску карту Совјетског Савеза, на којој је приказан сваки кутак ове земље, која је тако — први пут — у потпуности картографски испитана.

ШТА ЈЕ ТУРМА?

Турма је назив за одред од 32 коњаника у војсци старих Римљана. То је била најмања коњичка тактичка јединица.

Због велике наклоности...

У великом калифорниском акваријуму догодило се недавно чудан случај с малим морским псом тешким десетак килограма. Према њему је велики дelfин-женка по имену Спреј показао необичну наклоност, што је морском псу дошло главе.

Управа и чувари акваријума били су не мало изненађени кад су видели како је дelfин ухватио морског пса и сваки час излази с њим на површину и опет зарњава. У току неколико дана уопште га није испуштао. То није учинио чак ни кад је младунче услед толике „бриге“ угинуло, већ га је

и даље „изводио“ на ваздух. Пуних осам дана није ни јео, ни спавао, нити се играо са осталим дelfинима. Три гђурца су покушала да му отму угинуло младунче, али им то није пошло за руком. Захваљујући великој брзини којом се креће кроз воду, дelfин је увек успевао да им измакне. Најзад га је осмог дана савладао глад. Дelfин је испустио бeживотно тело свог штићеника да би узео храну, а за то време је један гђурац изабацио угинулог морског пса из акваријума.

Стручњаци сматрају да је Спреј била уобразила да је морски пас младунче дelfина које треба научити да дине. А можда је то била само игра, која се, у сваком случају, трагично завршила.

„Стаклени“ лептирови

Скупљач лептирова у америчким тропским дунглама често мора да буде врло опрезан како не би повредио сујеверје Индијанаца, јер они сматрају да су неке врсте лептирова душе умрле деце. Индијанци лови многе друге инсекте и употребљавају их као храну, лек или украс, али лептира са стакленим крилима никад не дирају и били би дубоко увређени ако би странац то учинио.

Лептирови са стакленим крилима припадају породици Satiridae, чијих врста има и у другим крајевима света. Распон крила им је шест до седам сантиметара. Крила су им

потпуно провидна, тако да се кроз њих лако може читати. За разлику од крила других лептирова, на њима нема ситних длачица, које обично дају боју крилима, изузев на ивицама. По тим својим крилима ови лептирови и добили су име.

Лептирова са стакленим крилима има највише у влажним дунглама око реке Амазоне. Слабо лете, али се природно побринула да их учини тешко приметним и то их штити од непријатеља. Скупљач лептирова треба да има врло оштар вид да би приметно овако провидног лептира, а ако га једном промаши више га својом мрежом неће дохватити. Лептир тада скупи крила и сакрије се међу корењем, лишћем или пузавицама које покривају земљу у дунгли.

БОРБА СА ОКПОДОМ

Догодило се то на Камчатки. Једног летњег јутра, седећи на обали Авачинског Залива, посматрао сам догледом околину. Сунце је већ било отскочило и ја сам пожелео да се окупам. Приближно на километар од обале, из мора се дизала велика стена. Завио сам доглед у горњи део пицаме, привезао тај завежљај на главу и запливао према стени. Било је то у време осеке.

Изнаенада сам зачуо јак плесак по води

Није било ни мало тешко успети се на стену на оном њеном крају који је окрунт према отвореном океану. Са осећањем задовољства испру-

— Упомоћ! Спасите ме! — повикао сам и стао још јаче да машем пицамом. Колико је времена прошло — тешко је рећи. Од умора и страха ноге су ми дрхтале, а глас промукао. Октоподови пипци, увијајући се као змије, већ су били на пола метра од мене. Одлучно сам да се не предајем без борбе: згужвавањем пицамом притиснућу један од пипака и догледом људског лица догледом по њему што јаче будем могао, затим по другом. Ништа боље нисам могао да смислим.

... Вода је већ била залила готово читаву стену кад сам угледао октопода. Лично је на неку надуту врећу са очима, од које су се одвајали дуги, покретливи пипци покривени многобројним сисаљкама, Међу пипцима се видео црни

жии сам се по топлој, влажној површини и помислио да би било лепо долазити овамо на сунчање свако пре подне. Изненада, зачуо сам неки јак плесак по води, али, обазревши се око себе, нисам видео ништа сем неколико ваздушних мекурора и полукружних таласића који су се од стене ширили према пучини. „Шта ли је то? Ајкула? Ајкуле ретко залазе у овај залив“ — помислих.

Време је одмицало. Треба се вратити. Узео сам доглед и погледао према обали. Купача је било мало, али поглед на њих удио ми је храброст и ја сам одлучно да отпливам назад на плажу.

Баш сам хтео да се бацам у воду, кад се на стрмијој страни стене, изрониши из воде, појавише пипци. Покривени одвратним сисаљкама, пипци су претећи гмизали. Октопод! Хитро сам отскочио, али ноге су ми склизнуле. Тренутак само и ја бих се нашао у загрљају чудовишта. Разгребавши до крви колена и руке успео сам некако да се успужем натраг на стену. Сада, у време осеке, немам није могла да досегне до средине стене.

Стена је била једини мој спас

Не скидајући поглед с пипака, који су се стално мицали као да нешто опипавају и траже, почео сам да машем капутом од пицаме. Да сам при себи имао нож или секиру, лако бих, један за другим, чоотсекао пипке. Овако, једини мој спас била је средина стене. Али, плима је већ почињала. Ускоро ће читаву стену бити под водом, и тада...

кљун чудовишта. С времена на време кљун се пружао напред, а затим би се увукао натраг у врећу и на месту где је био остајао је само мали отвор.

Наједном се зачу глас

Од силног напора руке су већ почеле да ми дрхте. Замахнуо сам да чудовишту задам ударац, кад се иза мојих леђа зачуо глас: — Шта радите ту? Плима је почела!

Нека непојмљива слабост овладала је мноме, у глави ми се стало окретати, пред очима су затитрали црни и црвени кругови.

... Освестио сам се у болници.

Неки старац, који је на обали заливао смолоу своју барку, приметно је како машем пицамом и закључио да то не чиним без неког узрока.

Октопод ме је већ вукао у воду кад се кљун старчеве барке зарии у њега. Чудовиште је пустило моју ногу и одмах се пипцима ухватило за вивцу чамца. Зграбивши рибарску чакљу обема рукама, старац ју је свом снагом зарии октоподу међу очи. Пошто је веслом снажно ударао по пипцима све док нису испустили чамца, старац ме је заједно са својим синим пажљиво подигао са стене и спустио у барку. Потом су комадом ужета привезали чакљу која се била дубоко зарииа у немам и похитали према обали.

Све то испричао ми је сам старац седећи на ивици моје болничке постеље.

***

Тако се, захваљујући присебности старог рибара, срећно завршио „сусрет“ Василија Менгдена, који је проводио свој годишњи одмор на обали Камчатке, и једног циновског октопода.

РЕДАК И НЕОБИЧАН РОЂЕНДАН

Француска се одувек поносила својом изванредно организованом и пожртвованом Службом поморског спасавања, која овог пролећа прославља свој 91 рођендан. Као и сваке године, у великом амфитеатру Сорбоне скупиле се најбољи и најхрабрији спасиоци да приме највиша одликовања. На више хиљада километара дугој морској обали Француске, спасена су из морских таласа у току девет деценија функционисана ове службе 2.674 брода и 24.801 човек.

Дуж обале Француске, од Бонифачија до Денкерка, људи, жене и деца даноноћно добровољно бде над онима који су на мору, spremни да жртвују и своје животе да би их, у случају невоље, ишчупали из канџи водене стихије. Уствари, готово сви поморци, као и чланови њихових породица, припадају Служби спасавања. За своје несребнично прегалаштво не добијају никакву плату. У случају аларма, они одмах напуштају своје радно место у фабрици, школску клупу, канцелариски сто или кућу. Упркос изванредно великим опасностима с којима се добровољни спасиоци сукобљавају, на француским обалама увек их има довољно. Кад је за време страховите буре код Пенмарха, 1925 године, море прогутало два чамца за спасавање и петнаест спасилаца, већ после пола сата јавили су се нови добровољци и заменили настрадале.

У неколико случајева спасавања у току прошле године забележени су изванредни подвизи жена и деце. Тако је, 7 јула, један студент који се налазио на летовању у Шателажону пао с насипа у узбуркано море и почео да се дави. Средовечна домаћица Рејмонда Денс одмах је скочила у воду и после пет минута очајничких напора допливала до младича и шчепала га за косу. Али, док је плувала ка обали, јену је ухватио грч. Срећом, то је приметно један амерички подофицир, који је одмах прискочио упомоћ давањеницима. Мада је био у одећу, он је допливао до њих и успео да их живе извуче на обалу.

Слично спасавање догодило се у Валон де Лорнолу, на улазу у Марсељски Залив. Овога пута спасилачки јунак био је четрнаестогодишњи Клод Грење. Његов отац скочио је у узбуркано море да би спасао једног дванаестогодишњег дечака који се давио. Али, убрзо се показало да он није у стању да савлада жестину таласа, поготову што му је загрљај дављеника спутавао покрете. Видећи то, Клод је без размислања скочио у воду и у последњем тренутку пружио оцу драгоцену помоћ.

Средином августа, четрнаестогодишњи Жак Бернар и дванаестогодишњи Жак Гајар пецали су рибу с насипа Тамарен у Ла Рошелу, на атлантској обали. Изненада, на води су приметили неки необичан предмет. Кад су допливали до њега, видели су да је то девојчица од око десет година која није давала никакве знаке живота. С много напора дечаци су је довели до обале и пренели на лежима до болнице удаљене четири километра. Све време су трчали. Стигли су на време и девојчица је враћена у живот.

Тог истог месеца, четрнаестогодишња Анита Бонар купала се у узбурканом мору код Хавра. Иако је била одлична пливачица, почела је да малаксава, а огромни таласи су је све чешије заплускивали и онемогућавали јој дисање. Потпуно исцрпљена, почела је да дозива упомоћ. Срећом, у близини се нашао осамнаестогодишњи Мишел Лекије, који је смеа скочио у море и из огромних таласа ишчупао оне-свешћену девојку.

Много је оваких примера пожртвовања. Па ипак, на граду године за изванредни спасилачки подвиг добиће десетогодишњи Жан Ив Хумберт зато што је 21 јула код Порт Солидора спасао једно петогодишње дете које је било пало у море. Трагедију, која се срећно завршила, посматрала је са обале престрављена малишанова мајка, која није умела да плива.

Осврће калешана Транша

„Земља која нам је пружала уточиште била је уствари пусто острвце дуго пет миља и широко две. На њему је расло тридесетак дрвета, простирало се неколико ливада, а један извор свеже воде, срећом, гикад није пресушивао“.

Тако говори капетан Грант, један од Жил Верних јунака, о Табору, забаченом острву у Тихом Океану, на коме је он, пишчевом вољом, провео две и по године.

Ако погледате на карту Тихог Океана, лако ћете наћи стевовито острвце Марија-Терезија, које лежи на 37-ом упореднику, на пола пута између Новог Зеланда и Јужне Америке. Поред тог имена, обично у заградни, написан је и други назив — Табор. То је мало корално острво, ненасељено, без икаквог живота. На њему расте неколико палми и крижљава трава. Као и га већини тихоокеанских коралних острва, тако и на Табору нема извора слатке воде.

Жил Верн је унеколико изменио и улешао природу овог коралног острва. Живот на њему није могућан, тако да на Табору никад није било „Робинзона“. Међутим, са многим другим острвима Тихог Океана бродоломници су не само налазили уточиште, већ су на њима живели и по неколико година.

И телефон је усавршен

Мали електрични појачивач за звук, смештен у говорном делу телефонске слушалице, знатно ће утицати на јасноћу телефонских разговора. Захваљујући њему, моћи ће да се говори тако тихо да они који се налазе у самој близини телефона не могу ни речи чути, док ће саговорник на другом крају јиче све лепо разумети. Он притом неће чути никакве помешане гласове или звуке — разговор осталих особа у просторији из које се телефонира, куцање на машини, уличну buku, и све друго што омета глас говорника и чини га нејасним. Овај изум патентиран је недавно у Паризу.

ГЉИВЕ КОЈЕ СВЕТАЈЕ

Гљиве које светле у мраку могу се наћи у многим крајевима света. Досад је познато 50 врста таквих гљива. Већином су мале. Најпознатија од њих, Clitocybe illudens, има десет до дванаест сантиметара у пречнику. Расте око пањева разних листопадних дрвећа и у мраку светлуца наранџастом бојом. Једна друга врста, честа у Европи и Северној Америци (Pleurotus olearius), расте обично испод маслиновог дрвећа. Она даје наранџасту и жућу светлост. Обе ове врсте веома су отровне.

Међу овим гљивама има и неколико крупнијих. Таква је и једна јапанска врста, звана „месечева гљива“, која се мо-

Свака врста ових гљива зрачи друкчијом светлошћу. Осим жућкасте и наранџасте, то може бити и зеленкаста, плава, црвенкаста и бела светлост. Светлеће гљиве биле су одувек предмет дивљења примитивних народа, који су у њима гледали нешто натприродно. На острвима Микронезије и на острву Јапу, од оваквих гљива праве се украси светлуца наранџастом бојом. Једна друга врста, честа у Европи и Северној Америци (Pleurotus olearius), расте обично испод маслиновог дрвећа. Она даје наранџасту и жућу светлост. Обе ове врсте веома су отровне.

Светлост коју испуштају неке од ових гљива довољно је јака да се оне могу у мраку фотографисати. За ово је, и-

же наћи ујесен на стаблима „мртвог“ дрвећа. Код ње не светли само дршка, као што је то случај код европских врста, већ и споре које опадају с гљиве. Неке врсте које успевају на Малаци и на неким пацифичким острвима светлуцају само кад је ваздух влажан. За разлику од других, код њих светле само споре.

стина, потребан врло осетљив филм, који треба осветљавати један до два часа. Могућно је снимати и филмом у боји, само је тада потребно много дуже осветљавање.

Све ове гљиве светлуцају захваљујући фосфору кога има у њиховим стаблимама и спорама.

МУЗИЧКА ШКОЛА ПРИРОДЕ

Много је књига написано о птицама певачицама и у свакој од њих писци су давали свој одговор на питање зашто птице певају. Али, постоји још једна загонетка: како птице певају? Да ли то чине инстинктивно или „репертоар“ уче као певачи и певачице у музичким школама?

Да би одговорио на то питање, један од оринтолога светског гласа, В. Х. Торп, извршио је обимна испитивања. Он је у току године снимао на магнетфонску траку песму појединих птица, па је затим звуке претварао у дијаграме, које је испитивао и упоређивао голим оком. Пошто се нарочито задржао на певању „дивљих“ и под одређеним условима одгајених зеба, дошао је до занимљивог закључка.

Кад се испити, млада зеба располаже сиромашним репертоаром од свега три „фразе“, које је стекла наслеђем. Остало мора да научи марљивим „радом“. У току првих недеља, или чак и месеци, птица не пева, већ само слуша звуке својих посестрима, јер певање других птица за њу претставља само обично брујање. После тога, каже природњак Торп, код птица се, као и код човека, јавља оно познато: кад он може, за-

чим фразама. Најзад, њена песма добија крајњи облик и она ће је, без икакве промене, понављати до краја живота.

Као што се види, мишљење научника Торпа о птицама потпуно се слаже с развитком оперских певача и певачица. И они се рађају са извесним даром, који у току живота усавршавају, постепено обогаћујући свој репертоар. Касније, том репертоару не додају ништа ново, већ га само понављају, све док се пред њима последњи пут не спусти позоришна завеса.

ПРЕМЕСТИКУ ВАТРУ У ВИГАМ, ХИЗАВАТА!
ДОБРО СИ СЕ СЕТИЛА!

ОВДЕ МИ НЕ МОЖЕ НИКО ОТЕТИ ПАЛАЧИНКУ!

АЛА ЈЕ ОВА ВЕЛИКА! КАО ДА СУ ДВЕ!

БАШ ОВАКВЕ ВОЛИМ! ХВАЛА!

ПРАВИ ДРУГУ, ХИЗАВАНА! И ОВДЕ МИ ЈЕ ПРВА ПРОПАЛА!
НАСТАВИЋЕ СЕ

„ВРШЊАК“ ФИЛАТЕЛИЈЕ

Сваке године један издавач из Амијена пушта у продају, без рекламе, једно дело у две звеске које туче све књижевне рекорде. То је у исто време историјски роман, путни водич и најчудоватнији повод за маштање који се може замислити. У питању је каталог поштанских марка Ивер-Телије-Шампион. У многим земљама света његово објављивање означава почетак нове филателистичке сезоне.

Један кривоноси човечуљак, с брадицом као у Наполеона III, апсолутни је господар овог каталога. То је Теодор Шампион. Он данас има 84 године. Иако је млађи од поштанске марке (прва је пуштена у оптицај пре 117 година) он је отприлике вршњак филателије.

— Ми смо заједно расли, — каже он покатај.

Читаве ноћи чепркали су по млакој води

Већ пола века Теодор Шампион није пропустно ниједан дан да не дође у своју канцеларију, која се налази у улици Друо, у Паризу. Већина његових стручњака има од 30 до 40 година службе.

С тек навршених тринаест година, Теодор се запослио у банци у којој је његов отац био чиновник. Али, њега занимају само корпе за папир. Сваке вечери, заједно са својим братом Адријеном, доноси кучи хрпе поцепаних коверата. Читаву ноћ браћа чепркају по млакој води и срећују одлепљене марке. Отац их грди због тога, али се ипак пријатно изненадио кад су дечаки продали своју збирку и добили за њу 1.200 златних франака. Више од његове годишње зараде у банци!

Теодор има и другу страст — бициклизам. Он постаје познато име на бициклистичким стазама Европе. У Паризу, Милану, Берлину, успешно се мери са асовима тога доба: Ци-мерманом, Фераријем и другим. Али, по завршеној трци он мисли на своју трговину маркама. Филателија постаје у то време страст великог броја људи. За оних 1200 златних франака које су запрепастиле Шампиона-оца, сад не би могла

да се купи ни једна једина марка и... продате збирке.

Изавршно памћење било је младом Шампиону од огромне користи. Он познаје све марке које постоје, са свим њиховим особинама и манама. О сваком познатијем примерку тога доба он је у стању да говори веома дуго. Марке више немају тајне за њега, било да су то јапанске, прављене руком, или пак локалне швајцарске, какве су у то време издавали поједини планински хотели. Када му понуде на продају каква стари породични албум, њему је дозвољено да баца један брз поглед. Ретки примерак, ако постоји, одмах му пада у очи. Ту своју способност он не дугује само добром памћењу, већ и неисцрпној радној енергији. Кажу да је по четири сата сваког дана проводио испитујући марке, без помоћи каталога.

Каталог од 150.000 марка

Године 1900 Шампион се удружио с једним издавачем из Амијена, Ивер-Телијеом, који штампа скроман каталог „марка које се налазе у употреби ма где“. Данас је у том каталогу 150.000 марка описано и класифицирано, уз означавање цене за сваки примерак.

Мало је данас филателистичких збирки у свету којима стари Шампион није помогао да „стану на ноге“. Али, нарочито

на једну није у стању да мисли без узбуђења. То је збирка бившег енглеског краља Ђорџа V, коју је он украсио с неколико јединствених примерака. Па ипак, најлепше „ларче“ у њој набавио је неко други, а стари Шампион га је само испитао. Било је то овако:

Неки дечакић уђе једног дана у неки магацин у околини Лондона да прода свој албум поштанских марка. Трговац је расејано прервато листове и већ се спремао да врати албум малмшану, кад му пажњу привуче једна марка на последњем листу. Просто није веровао својим очима. Зурно је у мали шарени правоугаоник, док су му се руке тресле. То је била марка Гијане из 1856, сан свих филателиста. Мислило се да није сачувана ниједна из те серије; бар нико се досад није могао похвалити да је има.

Трговац више није знао шта ради. Понудио је дечаку 10, затим 20, па 50 ливара. Али, његово узбуђење речито је говорило да марка вреди више и дечак је затражио натраг свој албум. Трговац га није хтео испустити из руку. Морала је да се умеша и полиција. Најзад, албум је продат на аукцији. Пошто је Шампион претходно испитао марку Гијане и утврдио њену аутентичност, Ђорџе V је за њу, 1913 године, дао милион франака.

Ни до данас није нађен више ниједан примерак ове марке. А да је нађен, вероватно би до њега на неки начин дошао стари Теодор Шампион. Јер, то је једини од „великих примерака“ који недостаје његовој збирци. Блиндирани ормани у његовом стану узалуд чекају на њ.

Моја колекција није најлепша на свету

Но, и без тога, Шампионова колекција је реткост своје врсте. У њој се налазе марке још из доба Луја XI, затим сви печати Наполеонових покрајина — међу њима и чувени примерак „на вилуку Москве“ — као и најређи печати који су се стављали на поруке одаслане голубовима-писмоношама из опкољених градова. Блиндирани ормани на булевару Осман крију исто тако најнеобичнију збирку лажних марка која постоји на свету: од чувених марка из две измишљене земље Кувани и Хагар, захваљујући којима су веште варалице купиле милионе, све до читавих табакта плавих марка од 20 сантима с Наполеоном III, које су фалсификатори ставили у бело вино из Бордоа да би их претворили у ружичасте, сто пута скупље. Ту има и рет-

ких примерака марка које ниједан примерак ове марке. А да је нађен, вероватно би до њега на неки начин дошао стари Теодор Шампион. Јер, то је једини од „великих примерака“ који недостаје његовој збирци. Блиндирани ормани у његовом стану узалуд чекају на њ.

кад нису пуштене у оптицај: марке „Гроф Шамбор“ на подлози од љиљана, штампане 1871, марке с ликом генерала Буланжеа, штампане у Брислу, и тако даље.

Теодор Шампион љубоморно чува своју збирку, тако да је мало оних који се могу похвалити да су је видели.

— Уосталом, — каже он — моја колекција није најлепша на свету. Најлепшу сам имао прилике да видим у Америци, 1936. Она припада неком Смит-у, за кога нико не зна. Дао сам му реч да нећу открити његов идентитет. Баш као и ја, ни он не воли да показује своју збирку.

Шампиону су нуђени милиони да напише своје мемоаре. Увек је одбијао. Он има сувише успомена. Године 1909, на пример, држава је тражила од Ивер-Телије-Шампиона да отштампају извесну количину марка. Прихватили су. Међутим, кад су марке већ пуштене у оптицај, показало се да има неколико грешака — наопаких примерака.

— Урадили смо то намерно, — признаје данас Шампион. — Али, тражити од једног филателисте да штампа службене марке, зар то не значи искушавати ђавола!

Екипа „детектива боја“ на послу

Једно познато бразилијанско предузеће за производњу хемикалија ангажовало је пре неколико година екипу „детектива боја“ и ставило јој у задатак да проучи на који начин боје утичу на наша чула и на наш организам уопште. Резултати до којих је она дошла веома су занимљиви. Између осталог, откривено је да боје делују и на наше чуло мириса. Светлоружичаста, плава, зелена и бледожута боја, према тврђењу ових стручњака, пријатно голицају наше чуло мириса. Насупрот њима, црна, мрка и сива боја имају непријатан „мирис“. Тиме ови необични „детективи“ објашњавају и дејство боја на наш апетит. Одавном је већ утврђено да наранџаста, топла жута, црвена и светлозелена боја поттичу код човека вољу за јелом, да су ружичаста и неке љубичасте боје „слатке“, те се употребљавају као врло често боје код колача, док црна мрка, сива и бела боја немају „право грађанства“ у бољим ресторанима.

Шах у три димензије

Идеја „тродимензијалног“ шаха родила се у Европи 1774 године, али у току више од једног века нико није могао наћи начин да се матира краљ, пошто је он увек имао неки излаз: горе, доле, лево или десно. Године 1910 основан је у Хамбургу клуб играча оваквог шаха; који су читаве сате проводили над шаховском „таблом“ узалудно терајући краља један другом. Најзад је, 1917 године, др Ерванд Когбетлиани, професор математике на московском универзитету, изумео нов систем, по коме је краљ могао бити матиран. Била је то комбинација од осам стаклених шаховских табла постављених једна изнад друге. Когбетлиани је следеће године отишао у Америку, где је у Њујорку давао часове из ове чудне шаховске игре.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

ОДАНА СУПРУГА

Нека удовица по имену Нагама, из Донаде, у Индији, којој нису дозволили да по старом обичају жива изгори на ламачи на којој је било спаљено тело њеног преминулог мужа, закопала је његово пепело под једно циноовско дрво, а сама се

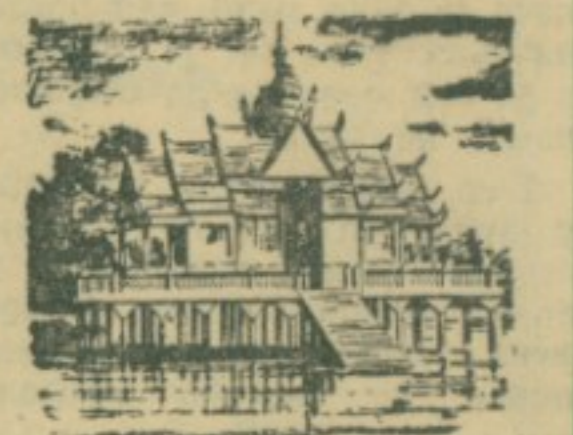
настанила у шупљем стаблу тог дрвета и ту је живела 29 година — све до своје смрти.

СКРОМАН ПОЧЕТАК

Познати боксерски шампион Џоџе Луис добио је за свој први меч, 1934 године, свега 50 долара. Две године касније, за меч против Макса Шмелинга Луис је добио суму од 330.000 долара.

ВЕШТАЧКО ЈЕЗЕРО УМЕСТО ПАТА

Године 1070 дошло је до сукоба око превласти између сијамских краљева Праја Дитана и Муанг Лаво. Њихове војске већ су стајале једна према другој, спремне да огледају оружје, кад је један од краљева предложио да се сукоб реши на неки други начин, а не проливањем крви. Тако је донета одлука да се приреди такмичење у копању вештачког језера. Обе војске имале су да ископају вештачко језеро

одређене величине, и то служећи се само копчама и мачевима. За победника ће бити проглашен онај чије се језеро прво испуни водом. У овом необичном рату победу је однео Праја Дитана. Тако је постало језеро Нонг Тава Дева, које и данас постоји.

ПУШКА ОСУЂЕНА НА СМРТ

Судија Хопер из Единбурга, у Шкотској, осудио је на смрт једну пушку због тога што је неким случајем сама од себе окинула и убила једног човека. Смртна казна извршена је у самој судници, одмах после изрицања пресуде, и то на тај начин што је пушка исечена секиром на четири комада.

НЕ СТИЖУ ДО ЦИЉА

На Корзици, француском острву у Средоземном Мору, има деветнаест река које теку према мору. Међу-

гим, ниједна од њих не стиже до мора, већ се губи у кречњачким понорима острва.

Волт Дизни
ДУШКО ДУГОУШКО
И ДРУГИ ДОБРИ И РЕЉАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ

МИШКО, ЦЕЛЛО СЕЛО СМИЊА ДА ТИ ОПУСТО-ШИШ СВАКО ДРВО У ЦЕЛОЈ ДУПЛИ ИМА МЕДА!

ОТКУД ЗНАТЕ ДА БАШ ЈА ТО РАДИМ? НЕ МОЖЕТЕ МЕ ОПТУЖИТИ АКО МЕ НЕ УХВАТИТЕ НА ДЕЛУ!

АКО СЕ ЈОШ ЈЕДНОМ УДУМИШ, ЗНАО ДА ВЕМО ТЕ УХВАТИТИ!

УКОРО

ПОЗНАВАЈКИ ЊЕГОВУ ЛАКОМСТ, ВЕРУЕМ ДА ЋЕ НАМ УСПЕТИ!

ЗАР МИСЛИШ ДА ЋЕ СЕ УХВАТИТИ НА ТАЈ ТРИК?

ТАКО! А САД ДОНЕДИТЕ ДОДА ЗЕЛЕНОГ БУСЕНОА!

ПОЖУРИТЕ! МИНИ МИ СЕ ДА МИШКО ДО-ЛАЗИ!

ПОТОВИ СМО!

БРЗО! ОКРИЈТЕ СЕ ДОБРО!

КАКАВ СРЕЊАН ДАН! У ОВОМ ДРВЕТУ ИМА ТОЛИКО МЕДА ДА СЕ ПРЕЛИВА!

ОХ! ЧИНИ МИ СЕ ДА САМ У СЕДМОМ НЕБУ!

ХЕЈ! ОВО ДРВО КАО ДА ЈЕ ДОБИЛО ТОЧКОВЕ!

А САД, МИШКО, УПОМОЊ ПРЕВАРЕН САМ!

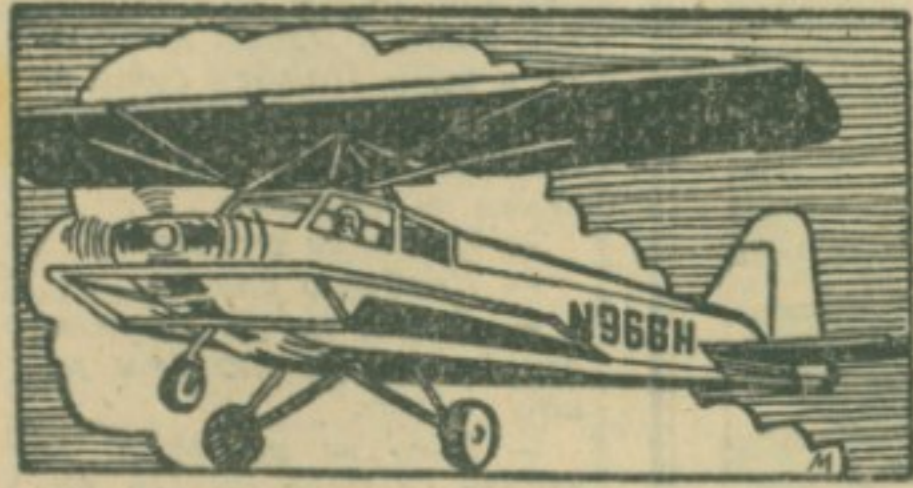
УХВАТИ-МИ СМО ТЕ!

ЗАВОР

АУТО-АВИОН

Аутомобил који ће, по потреби, моћи и да лети — то је давни сан свих возача. Али, тај сан је већ постао стварност. Др Луис Цексон из Охаја, у САД, конструисао је аутомобил с крилима. „Версалита Г“, како је назван овај летећи аутомобил, може по жељи возача да се преобрати у авион за свега 15

секунди. Овом ауто-авиону није потребан никакав аеродром; он може слетети и на обичну аутостраду, по којој, пошто се крила за десетак секунди аутоматски склопе а елиса застави, наставља пут као и сваки други аутомобил. Ово необично возило има мотор јачине 85 коњских снага. У ваздуху развија брзину од 160, а на земљи од 90 километара на сат.

НАОЧАРИ ЗА ЧИТАЊЕ У МРАКУ

Захваљујући специјалним наочарима произведеним у једној америчкој фабрици за израду оптичких апарата, једна особа може да чита док друга у истој соби спава. У рамовима

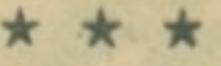

ових наочара налазе се две мале батериске лампе, које бацају снопове светлости на књигу, писмо или какав други предмет који се посматра. Светлост је довољно јака да се може читати без напрезања очију.

ДА НЕ БИ ЗАМЕНИЛИ БЕБЕ

У британским болницама и породилиштима неће се више догађати замене деце. Онда се мајка и дете биће обележени нарочитим невидљивим мастилом, које се разазнаје само под ултравиолетним зрацима. Знак се отклања тек кад мајка и дете напусте болницу.

РЕВОЛУЦИЈА У ШТАМПАРСТВУ

После Пи Чинга, који је 1046 године преи начинио покретна штампарска слова од печене земље, његов принцип штампања ни до данас није измењен: папир се притискује на обојену релефну површину без обзира да ли је она од печене земље, дрвета или метала. Сада је совјетски професор Иван Јулевич, који по струци нема никакве везе са штампарством, дошао на мисао да створи штампарију у којој хартија неће додиривати штампарски слог, што би омогућило брзо штампање до невероватних размера. Јулевичева идеја већ је остварена у једној пробној радионици у Вилну, која је подигнута искључиво у ту сврху.

Наместо металног цилиндра ротационе машине, овде имамо магнетизовану врцу, сличну магнетофонској траци. Да се речи или слике „наштампају“ на магнетску траку употребљава се принцип белинограма, који слику прво раширени на многобројне тачке, а затим је тако преноси путем електричне енергије. Овако намагнетисана трака служи као матрица ротационе машине. Она огромном брзином пролази испод хартије, која се истом брзином одвија између два велика калема. Уместо штампарске боје употребљава се врло фини прах који има својство да се упије у хартију на оним местима испод којих је прошла трака с магнетским отицима слова или фотографије.

Совјетски научници нису дали подробније појединости начина рада, али се претпоставља да после „штампања“ хартија мора да прође кроз извесно „чистилице“, у коме се уклања непротресљиви прах, како би на новинама или књизи остала само слова на чистим страницима.

ДА НАРАНѢ НЕ ТРУНУ

Од свеж воћа наранџу је најтеже сачувати од кварења. Ако стоји у суду, после неколико дана покриће је зеленкаста буђ, а убрзо ће утицати и на кварење воћа које се налази у њеној близини. Због тога се често четвртину товара неких бродова који преноси наранџе мора да баца у море. Да би се избегли губици, француски стручњаци су пронашли нарочиту хартију која је премазна испарљивим антисептичним средством на бази амонјака. То средство, без мириса и укуса, не дозвољава да наранџа буђа. Да се цео товар прекоморског брода спасе од труљења потребно је учинити само једно: сваку наранџу завити у посебан антисептични омот.

БАЛТИЧКО МОРЕ НИЈЕ ВИШЕ „ЈЕЗЕРО“

Балтичко Море, које се сматра релативно младим морем, јер је настало за време леденог доба, пре не више од 20.000 година, све више престаје да буде „језеро“. Наиме, проценат соли у њему, као и температура воде, знатно су порасли, што је дошло до изражаја нарочито за последње две деценије. Ово има и први редни значај, јер из године у годину расте количина бакала ра која се у њему улива. Сад се читава јата оних драгоцених риба могу видети и у северном делу Балтика, где се раније уопште нису могла срести.

СВЕТЛОСТ ИЗ ЗИДОВА

Осветљење из зидова ускоро ће нам можда бити нешто свакидашње, као што нам је сада светлост из електричних сијалица и флуоресцентних цевки. Светлост дају плоче од стакла и неке хемиске смесе, које су недавно произведене у Америци. У ове „тапете“, којима су обложени зидови, пусти се електрична струја. Истог тренутка по соби се распростре пријатна светлост, и то у боји каква се жели: зелена за одмор, жута за читање, црвена за игру итд.

ОДГАЈЕНА ИЗОЛОВАНА БЕЛИЈА

Један лекар из Бостона успео је да у епрувети одгаји потпуно изоловану живу биљну ћелију, што је засад јединствен случај у науци. Покушај је учињен да би се проучила исхрана ћелија, што би могло бити од велике важности у проучавању рака и других болести.

ИНСЕКТИ И МИРИС

Један научник из Прага дошао је на идеју да искористи наклоност инсеката према извесним мирисима у циљу њиховог бржег и сигурнијег уништавања. Он каже да свака врста инсеката воли извесан мирис, који је највише привлачи. Обичну муву, напри-

мер, највише привлачи мирис млечне киселине из хране. Ако погодном средством за тамањење мува помешамо с млечном киселином, ми ћемо њима уништити муве много сигурније. Према томе, ако желимо да уништити неку врсту штетних инсеката треба само пронаћи који им је мирис најпријатнији па тај мирис помешати са инсектицидним средством.

СТАРО ОРУЂЕ

Конопац је, уз полуку и точак, једно од најстаријих и најкориснијих оруђа. Његова употреба је многострана. У-

жид су помогла људима да заплоче морима, да ору земљу, да савладају велике планинске препреке, да лете кроз ваздух итд.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ВЕШТАЧКИ САТЕЛИТ

Према извештајима америчке Поморске лабораторије за истраживање, четири уређаја за Земљин вештачки сателит већ су готови. Ови апарати намењени су регистравању алфа-зракова, метеорита и космичких зракова. Рад на њима изводио је велику пажњу и предивност, јер су морали бити веома лаки.

НОЖ ЗА БРИЈАЊЕ СА ОШТРАЧЕМ

Израђен је апарат за бријање који има уграђен оштрач за ножић. Ножић се може оштрили пре, а и за време самог бријања.

ПРВА ПОМОЋ КОД ВЕЛИКОГ ГУБИТКА КРВИ

Један канадски лекар сматра да пацијенти који је изгубио много крви не треба грејати, што је досад био први корак при пружању помоћи. Он то објашњава овако. Пацијент осећа да му се руке и ноге хладе због тога што се после јаког крварења крв задржала у оним органима којима је најнеопходнија, те се на тај начин одржава нормалан притисак. Ако се пацијенту греју ноге или руке, крв се свуда рашири, крвни притисак спадне и мозак тада не добија довољно крви. По његовом мишљењу, најбоље је вршити трансфузију крви или убризгати крвну плазму.

ХИДРОФАН

Хидрофан је врста минерала опала који је изгубио воду и тиме постао мутан и бео. Ако се замочи у воду, постаје провидан и прелива се у лепим бојама.

ОСВЕТЉЕНИ ДРУМОВИ

Према статистикама друмског саобраћаја у Америци, преко половине погинулих у аутомобилским несрећама изгубила је живот за време ноћне вожње. Да би се број несрећа смањо, одлучено је да се једна врло прометна аутострада дуга око 90 километара осветли ноћу. По мишљењу стручњака, кад би сви путеви били ноћу осветљени спасло би се годишње око 10.000 живота, избегло око 270.000 случајева рањивања и отклонило преко милијарду долара штете.

НАЈЈАЧА И НАЈБРЖА ЛОКОТИВА

У Пенсилванији се гради електрична локомотива с гасном турбином која у снази и брзини неће имати премца. Она ће бити у стању да развије 20 коњских снага по једној тони тежине, док су досад најјаче локомотиве с гасном турбином имале 16 коњских снага по тони, а с дизелмоторима 14. Укупна јачина ове нове локомотиве биће око 8500 коњских снага.

... најстарији универзитет на свету јесте универзитет у Болоњи. Основан је 1100 године.

... године 1623 на Корчули је била основана прва организација бродоградилних радника, с неком врстом социјалног осигурања у случају болести или изнемоглости.

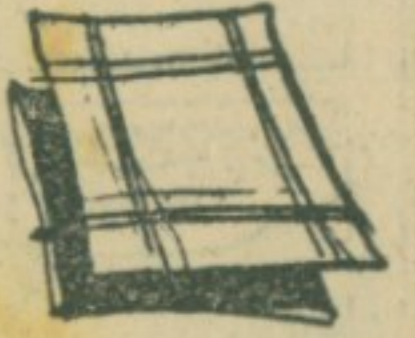
... голуб писмоноша лети при нормалном времену брзином од 60 километара на

час, а при нарочито повољном ветру може да достигне и 130 километара.

... укус млека зависи од количине млечног шећера (лактозе) у њему и количине соли. Уколико има више соли, утолико је укус млека мање пријатан.

... ни „трака“ ни „папљина“ нису наше речи. Прва је италијанског порекла (трако), а друга немачког (банд, бенделкен).

... у Јапану се веома много купују цене марамнице изра-

ђене од свилене хартије, које се употребе само једном и затим се баце.

... играчка дијаболо (од грчке речи диаболос, што значи клеветник) појавила се први пут на Далеком Истоку, к.д. Јапанаца и Кинеза. На почетку прошлог века, око 1825 године, пренесена је у Европу, где је била веома омиљена. Убрзо је изишла из моде, али се опет појавила на почетку овог века.

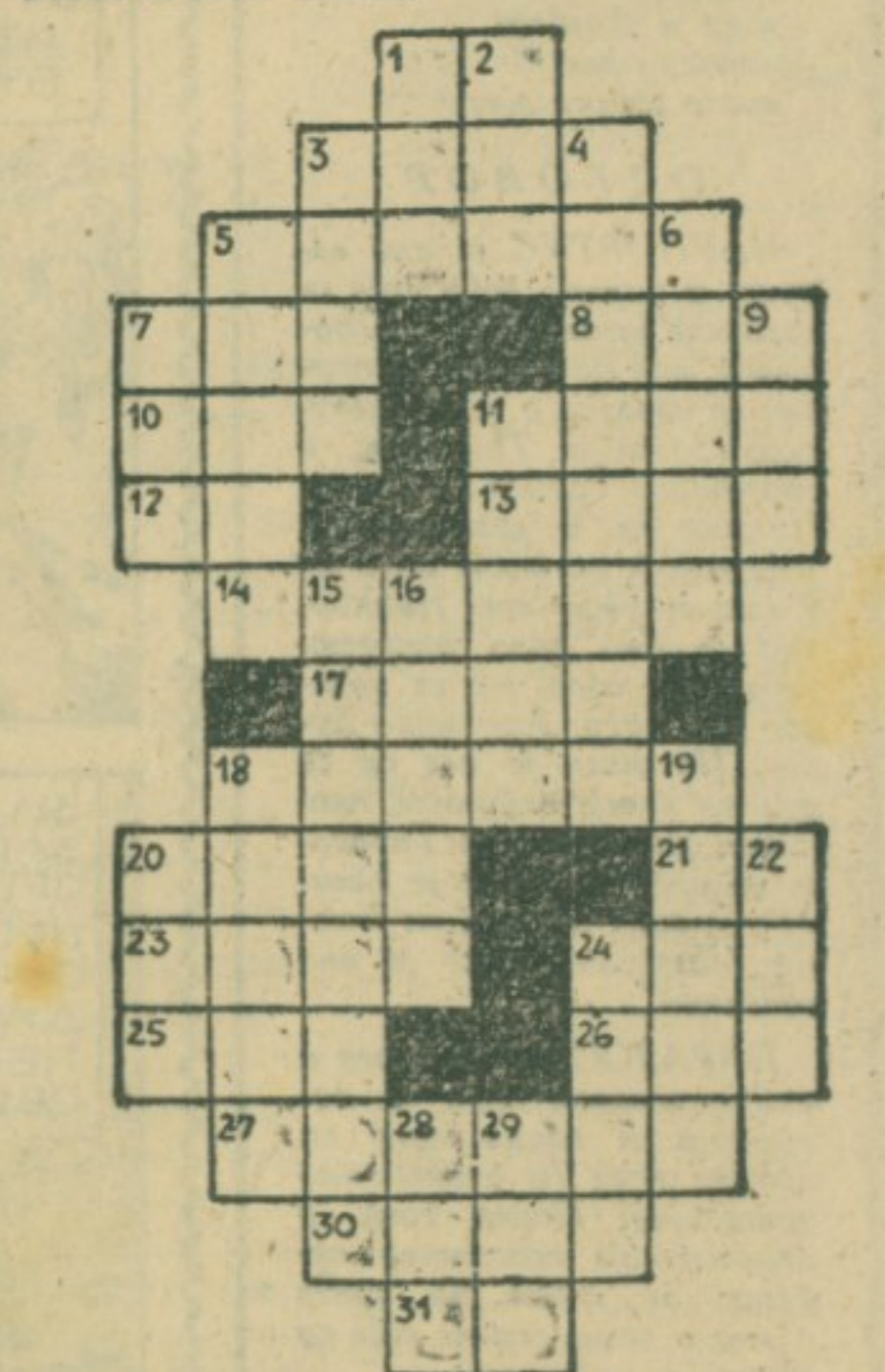

... ивице фулсија, или минђушина како се зове у нашем народу, донето је у Европу из Бразилије у првој половини 19 века.

Воправање: 1) елиптична сфера; 2) локотетска дисцилина; 3) желудак; 4) град у подножју Урала; 5) личност из Ремарковог романа „Љуби ближњег свога“; 6) енглеска титула; 7) чувени путник на прелазу између 13 и 14 века; 8) мера за површину; 9) канал, одводник; 10) старо мушко име; 11) град у Западној Немачкој; 12) исечени део геометриског тела; 13) доказана замесина; 14) хемиски знак за радијум; 15) врста хемиских јелињена; 16) личност из јелне Шекспирове трагедије; 17) старо женско име; 18) критично стање; 19) врста иссека; 20) тврђава у којој су се Месејани наласт године одупрели Спартанцима; 21) област у Хрватској; 22) земљиште; 23) амерички златни новац од вредности долара.

Усправно: 1) сфера; 2) пека у западној Бугарској; 3) филмска звезда; 4) врста квалитетног пириња; 5) кугла (гочки); 6) врста приземног рала; 7) екрајница за Сједињене Америчке Државе; 8) правац кретања или развоја; 9) област у Источној Србији; 10) жена римског цара Клаудија; 11) краћа растрова, огледало (множ.); 12) старо женско име; 13) критично стање; 14) врста иссека; 15) тврђава у којој су се Месејани наласт године одупрели Спартанцима; 16) област у Хрватској; 17) земљиште; 18) амерички златни новац од вредности долара.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Воправање: 1) ба; 2) капта; 3) палета; 4) ножица; 5) вла; 6) Кар; 7) ко; 8) ка; 9) кит; 10) Грмос; 11) Асим; 12) Абдан; 13) Крпавић; 14) Т(омас); 15) ин; 16) А(смов) И(сак); 17) ила; 18) Лио; 19) панорама; 20) Салина; 21) ека; 22) фа.
Усправно: 1) Балн; 2) апел; 3) кана; 4) Атли; 5) Полог; 6) Ајакс; 7) мак; 8) Адл; 9) Касин; 10) амиди; 11) Раб; 12) ова; 13) Атлас; 14) Наима; 15) кит; 16) Ира; 17) анас; 18) Јана; 19) Олф; 20) Дика.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ
Од правоугаоника — равностран троугао
ЗАГОНЕТКЕ
У ОБА ПРАВЦА

1) Кад се алкохолном пи-
ћу дода предлог, па се томе
допине једна одрецица, и
напоследку лична заменица,
добија се име једне европ-
ске државе.
2) Домаћој животињи тре-
ба дописати део коњске о-
преме и томе додати једно
наше мушко име у тепалу,
па ће се добити производ
од земље.
3) Кад се једној у кухињи
потребној ствари допине реч

која значи вођство, добиће
се — пустиловоња.
4) Суду за тежност треба
додати један предлог, па ће
се добити назив за омиљени
доручак код нас.
5) Прво напиши реч којом
се означава светковина, па
додај речено острво. До-
бићеш тако реч која значи
једну врсту лирског спева.

Исеците од картона зуп-
част точак и причврстите га
чиномом за лењир, који тре-
ба да држите усправно. У-
палите на столу две свеће,
које ће бити удаљене један
метар једна од друге, а обе
ће се налазити на подједна-
кој удаљености од зида. Ако
држите точак паралелно са
зидом и почнете да га окре-
ћете, видећете да ће се и
сенке на зиду окретати у и-
стом правцу као и точак. То
је сасвим разумљиво и при-
родно. Вештина се састоји у

нечем другом: сенке треба
„натерати“ да се окрећу раз-
лично — једна у једном, а
друга у другом правцу.

Ево како ћете то постићи.
Немојте више да држите то-
чак паралелно са зидом, не-
го под правим углом (види
слику) и докле га удаљујте
или приближујте док сенке
не добију потпуно правилан,
окрутоа облик. Ако тада поч-
нете да окрећете точак, уве-
рићете се да ће се сенке о-
кретати у различитим правцима.

ПАЈА ПАТАК

ИЗВЕШТАЈ ДА МИ ЈЕ ПРИСПЕО НЕКИ ПАКЕТ!

ЕВО ГА, СИНКО!

АУ! А МОЈА СУ КОЛА НА ОПРАВЦИ!

ШТА ЛИ МИ ТО ШАЉЕ СТАРИ ГОСПОДИН!

КОЛИКО ЈЕ ТЕЖАК, МОГЛО БИ БИТИ И ЗЛАТО!

ТЕРЕТНА СТАНИЦА

ПОЗНАЈУКИ СВОГ СТРИЦА БАЈУ, РЕК'О БИХ ДА ЈЕ ОЛОВО!

А МОЖДА ЈЕ МЕТНУО И ЦИГЛЕ!

АУТО-БУС

НЕ, МОМЦИ! НЕ МОЖЕШ УНЕТИ ТУ САНДУЖИНУ!

НИ ГОВОРА! НИЈЕ ОВО КАМИОН!

ДОШ ЧИТАВ КИЛОМЕТАР! ДА ЛИ КУ ИЗДРЖАТИ?

ДЕСЕТ КОРАКА... ПУФ... НЕ МОГУ ВИШЕ!

ОТВОРИ ТИ, ГАЈО! ДА САМ ЦРК'О!

ПИШЕ: ПОКУШАО ОВО УМЕСТО ДА ТРОШИШ ПАРЕ НА БЕНЗИН! СТРИЦ БАЈА!

ПРОПУШТЕНА ПРИЛИКА

— Нешто си љут, Перо. Шта ти је? — пита Попај Перу Ждери.

— Није ни чудо, Попаје. Замисли, сањам ја синоћ да као седим у једном ресторани и једем. Поједем супу, па печење, па колаче и воће, и тек тада приметим да у џепу немам ни маршиша.

— И шта си учинио?

— Пробудио сам се.

— Добро, све је то лепо, али ја опет не разумем зашто си љут.

— Како не разумеш! — зачуди се Пера. — Па љутим се због тога што сам баш могао да попијем и једну црну кафу!

НАШАО ШТО ЈЕ ТРАЖИО

Мики: Шта, остао си у истом стану! Па зар ниси свуда причао како намераваш да нађеш неки скупљи? Шилва: Намеравао сам, али свд више не морам да се селим. Газда ми је повисио кирију.

БОЉЕ МАЈМУН...

— Хајде, Влајо, да се играмо зоолошког врта. — предлаже Гаја. — Ево, ја ћу бити мајмун...

— А ја? — заинтересова се Влаја.

— Ти ћеш, рецимо, да будеш девојчица која крича орахе и баца их мајмуну.

Који је ОДГОВОР шачан!

- НАУПОРТУС** је: планина назив за једну врсту старих бродова римско насеље витешка игра с коцкима
- ПАРАДОС** је: митолошко биће средњовековни роман у стиховима позоришни термин врста атлетског скока
- РАМАДУ** је: француски писац из 16 века јело тропска биљка музички инструмент
- СПАРАДРАП** је: војсковођа персиског цара Дарија град у Арабији народни лек врста старог мача

ОДГОВОР

НАУПОРТУС је име европи и римско доба која се налазила југозападно од Љубљане, код Врхника. Наупортус се налазио у земљи келтског племена Тауриска, у провинцији Горњој Панонији. Помисли се у далматинско-панонском устанку, од 6 до 9 године наше ере. Наупортус је био врло напредан трговачки град, јер се налазио на путу Аквилеја—Дунав. Порушен је кад су се римске легије побуниле, приликом доласка цара Тиберија на престо. После је његова трговина прешла на Емони (Љубљану) кад је она основана.

ПАРАДОС је грчка реч и значи: излазак хора на позорницу и песма коју он притом пева (у старогрчкој трагедији). Поред тога, у старогрчком позоришту парадос је назив за врата с леве и десне стране која су водила у оркестар.

РАМАДУ је врста финог француског сира од овчијег млека, који се израђује у Паринијима.

СПАРАДРАП је фластер намазан са обе стране воштом или мелемском масом.

Љубољубиве Малог Цонија

МОРНАРА ТОМА ТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

ОВА СТРУЈА ТЕБЕ ИСПОД ПЛАНИНЕ!

УМРЕКЕМО СТОЈЕКИ И УЗДИГНУТЕ ГЛАВЕ!

СТАРА ИЗРЕКА КАЖЕ: САМО СВЕМОЃНИ ГОСПОДАРИ ВАЗДУХА ЗНАЈУ ШТА СЕ КРИЈЕ ИЗА ЗАВЕСЕ БУДУЋНОСТИ...

ШАНГ-ЛИНЕ, ЈА СЕ БОЈИМ... ХОЋЕМО ЛИ ИКАДА ИЗИЋИ НА СВЕЛОСТ ДАНА?

ДАВНО ЈЕ РЕЧЕНО: МОСТ ИЗМЕЂУ ТУГЕ И РАДОСТИ НИЈЕ ДУГ!

СТРУЈА ЈУРИ КАО ЛУДА... НАШ БРОД ДРШКЕ КАО ДА ИМА ГРОЗНИЦУ! ИЗГЛЕДА ДА НАМ СЕ БЛИЖИ КРАЈ... НЕМАМО ЈОШ МНОГО ХРАНЕ, А ПОСАДА ЈЕ ИСЦРПЕНА!

ЗЛАТНИМ СЛОВИМА ЈЕ ЗАПИСАНО: „ХРАБРО СРЦЕ МОЖЕ ДА ПОБЕДИ НЕСРЕЋУ“. МОЈЕ СКРОМНЕ ОЧИ ПРИМЕЌУЈУ ДА ПОСТАЈЕ НЕКАКО СВЕТЛИЈЕ!

И МЕНИ СЕ ЧИНИ ДА ЈЕ СВЕТЛИЈЕ!

ЕНО ИЗЛАЗА ПРЕД НАМА!

СРЕЋА НАМ СЕ СМЕШИ!

СПАСЕНИ СМО!

ЈАО, ДРУГОВИ... ОСЛЕПИЋЕ МЕ ОВО СУНЦЕ!

НИ ЈА НЕ ВИДИМ НИШТА!

НАСТАВИЋЕ СЕ